

Helhetslyftet – Slutrapport Nästa steg, Hälsoskola för arbete Borås Stad

AMIF 2022/20356811

Annika Engbåge

Datum: 2025-06-16

Dokumentnamn: Helhetslyftet – Slutrapport Nästa steg, Hälsoskola för arbete

Kontaktperson: Annika Engbåge, Arbetslivsförvaltningen Borås Stad

Projektnummer: AMIF: Helhetslyftet, 20356811

Telefon: 033-353379

E-post: annika.engbage@boras.se

Sammanfattning

Arbetslivsförvaltningen i Borås Stad ser att målgruppen som står långt från arbetsmarknaden ökar, många i målgruppen har komplexa behov. Projektet Helhetslyftet skapade en möjlighet att prova insatser, särskilt riktade till personer som anses stå långt från arbetsmarknaden. Tillsammans med ytterligare två kommuner och två folkhögskolor påbörjades samarbete genom *Nästa steg* med syfte att öka känslan av delaktighet i samhället hos tredjelandsmedborgare.

Arbetslivsförvaltningen i Borås ansvarar under projektet för *Hälsoskola för arbete*. Kursen syftar till att öka deltagarnas kunskap om hälsa, kost, och svenskt sjukvårdssystem för att därmed stärka frisk- och hälsosfaktorer, samt koppla hälsa till arbetsförmåga och arbetsliv. Kursen har genomförts i Borås i fem omgångar med totalt 50 deltagare, främst kvinnor över 50 år med begränsad språkkunskap i svenska och en med ohälsa. Innehållet har innefattat både teoretiskt och fysisk aktivitet.

Kursen har genomgående varit uppskattad av deltagare. Deltagarna har visat stort engagemang och kommit med frågor och velat diskutera, särskilt kring svåra ämnen som sexuell hälsa och psykisk ohälsa. Fysiska aktiviteter har anpassats efter deltagares hälsa och har också använts för språkträning. I utvärderingsfrågor uppger 39 personer (78%) att insatsen *Hälsoskola för arbete* varit till hjälp för en upplevd ökad integration i samhället. Slutsatsen är att Hälsoskolan bidragit till ökat välmående, samhällsförståelse och självinsikt hos deltagarna.

Borås folkhögskola har ansvarat för kursen *Du och ditt liv* med deltagare från *Arbetslivsförvaltningen* i Borås. Kursen har haft fokus på utveckling av svenska i det talade språket med syfte att ge deltagarna kunskap som skapar förutsättningar att påverka sin egen livssituation, möjlighet att uppleva en ökad grad av delaktigheten i samhället samt en ökad upplevelse av integration för att på så sätt ta ett kliv närmare arbetsmarknaden. Folkhögskolornas pedagogik med små grupper och tät handledning har visat sig positiv för deltagarnas hälsa, delaktighet och personliga utveckling. Projektet *Nästa steg* har visat på vikten av, och utmaningarna i samverkan mellan kommuner, folkhögskolor och Arbetsförmedlingen. Olika regelverk försvårar ofta långsiktigt stöd för deltagarna. *Nästa steg* har bidragit till att några personer fått chansen till ett långsiktigt stöd. Ett långvarigt deltagande i t ex kursen *Du och ditt liv* har gett en trygghet som lett till att deltagare utvecklats i svenska även där progressionen tidigare varit långsam. Behovet av lågtröskelaktiviteter, anpassad kommunikation och kontinuitet är viktigt, särskilt för målgrupper med starkt begränsade språkkunskaper i svenska. Samverkan med folkhögskolor ses som ett avgörande steg framåt.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Innehåll.....	3
Inledning	4
Projekt mål för Helhetslyftet.....	4
Beskrivning av insatsen.....	5
Resultat.....	8
Beskäftigelses Indikator Projektet – BIP och.....	10
SKAPA – Skattning Av Progression mot Arbete	10
Samverkan.....	11
Berättelse från deltagare	13
Dokument och bilagor	15
Referenser.....	16
Bilaga 1 Informationsblad Hälsoskola för arbete	
Bilaga 2 Aktivitetstips Hälsoskola för arbete	

Inledning

Helhetslyftet, var ett projekt som pågick mellan september 2022 till och med maj 2025. Projektet var finansierat genom medel från Asyl- och migrationsfonden (AMIF) och projektägare var Styrelsen för folkhögskolorna i Västra Götalandsregionen med projektledning förlagd på Folkhögskoleförvaltningen. Syftet med projektet var att tillhandahålla ändamålsenliga utbildningar som var anpassade till målgruppens behov där målgruppen var tredjelandsmedborgare (medborgare i länder utanför EU/EES). De utbildningsinsatser som projektet innefattade skulle utgå från tanken om att kombinera yrkesstudier med studier i svenska och/eller andra förberedande insatser inför arbetslivet. Vidare var målet med Helhetslyftet att minska arbetslösheten och öka känslan av delaktighet i samhället hos tredjelandsmedborgare. Då det finns ett samband mellan hälsa, livssituation och möjlighet att ta till sig utbildning hade projektet även inkluderat insatser med hälsokommunikation och föräldrastöd för deltagarna i projektet.

Projektet genomfördes med partners från region, kommun och civilsamhälle i 17 kommuner i Västra Götaland och Halland.

Projektpartners ansvarade för olika slags insatser för deltagarna, så som Nästa steg, Kombinationsutbildningar, Förberedande jobbspår kommun och Förberedande jobbspår folkhögskola. För att behålla en sammanhållen projekttid fanns utöver projektledningen även samordnare för de olika insatserna som har koordinerat de olika delarna i projektet. Denna slutrapport syftar till att beskriva det arbete som Borås Stad genomförde i Helhetslyftet, redovisa projektresultat samt lyfta fram utmaningar och vilka delar som kommer att tas med i det fortsatta arbetet.

Projekt mål för Helhetslyftet

Helhetslyftet hade tre framskrivna projekt mål för deltagarna samt för verksamheterna;

- 1) ökade kunskaper i svenska språket
- 2) ökad anställningsbarhet där individuella förutsättningar matchar arbetsmarknadens behov
- 3) utvecklade metoder, arbetssätt och samverkansformer för arbetet med integration.

I Borås Stad har vi arbetat med projekt mål 2 med fokus på att öka känslan av delaktighet i samhället hos tredjelandsmedborgare och beskriver vårt arbete med dessa mål i denna slutrapport för Helhetslyftet. I projektet tog

projektpartners fram en förändringsteori med mål uppdelat på organisation, ledning och medarbetare samt deltagare. Dessa har sedan följts upp utifrån ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete där inrapportering skett genom kontinuerlig dokumentation, vilket i sin tur utgjort underlag i de diskussioner som genomförts på dialogmötena. Dialogmötena har skett mellan projektpartners och projektledning och syftat till att skapa reflekterande lärtillfällen. Systematiken och återkommande diskussioner har bidragit till att områdena nedan har kunnat utvärderas, utvecklas och bidragit till förbättrade arbetssätt.

Organisation

- Upparbetade samarbeten mellan organisationer i projektet.
- Metoder kring samarbete, samverkan och samordning.
- Insatserna är anpassade efter deltagarens behov och förutsättningar samt samhällets kompetensförsörjningsbehov.
- Metodutveckling av kombinationsutbildningar.
- Metodutveckling av BIP samt SKAPA-verktyg för deltagare.

Ledning och medarbetare

- Ledning och medarbetare har ett långsiktigt perspektiv på kedjan av stöd och insatser för deltagarens väg mot arbete.

Deltagare

- 60 % av deltagarna anger att insatsen inom Helhetslyftet har varit till hjälp för deras integration.
- 60 % av deltagarna har ökat sina förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden enligt BIP.
- 80 % av språkdeltagarna har förbättrat sina kunskaper i svenska enligt GERS eller SFI.

Beskrivning av insatsen

Målgruppen som *Arbetslivsförvaltningen* i *Borås Stad* arbetar med har under senare åren förändrats och står mycket längre från arbetsmarknaden än vad tidigare grupper gjort. Behoven och komplexiteten hos målgruppen är ofta stora. För att nå egen försörjning krävs insatser som stödjer individers förflyttning mot arbetsmarknaden. Insatserna har under åren anpassats men för dem som står allra längst bort från arbetsmarknaden har kommunen saknat insatser.

Den höga arbetslösheten bland tredjelandsmedborgare (TLM) kan bland annat bero på, att vissa i målgruppen har brist på utbildning från hemlandet eller har en utbildning och en arbetslivserfarenhet som inte direkt matchar den svenska arbetsmarknaden. En annan orsak kan vara att dagens befintliga utbildningar inte alltid passar målgruppen, vilket försvårar inläring. Ofta finns en ohälsa hos individen som ytterligare försvårar inläring eller inträde på arbetsmarknaden. Med projektet *Helhetslyftet* såg vi en möjlighet för deltagare att få träna svenska i tal och samtidigt ge dem kunskap som kan öka känslan av tillhörighet i samhället för tredjelandsmedborgare.

Efter att ha tagit del av projekt *All-In* inspirerades vi att prova projektets koncept *Hälsoskola för arbete*. Vi ville också pröva att samarbeta med folkhögskolor som externa aktörer genom kursen *Du och ditt liv* med innehåll som liknade det som *All-In* hade haft. *Nästa steg* blev en partner i *Helhetslyftet*.

Nästa steg, som inledningsvis bestod av tre kommuner: Vårgårda (med Herrljunga som samarbetspart utanför projektet), Bollebygd och Borås samt två folkhögskolor: Borås folkhögskola och Fristad Folkhögskola. I de tre kommunerna har *Hälsoskola för arbete* bedrivits och på de två folkhögskolorna startade kursen *Du och ditt liv*. Genom de båda kurserna, där vi arbetade både med hälsolitteracitet och språkutveckling, ville vi se om individerna gjorde stegförflyttning gällande språkinläring samt om deltagare upplevde ökad grad av integration.

Hälsoskola för arbete har i projektet varit *Arbetslivsförvaltningens* ansvar att genomföra i Borås. Syftet med kursen har varit att öka deltagarnas kunskap om svensk sjukvård, tandvård, hälsa och friskvård. Upplägget kombinerar temaföreläsningar med tolk och fysiska aktiviteter. Gästföreläsare har bjudits in vid några tillfällen. Det har varit uppskattat och deltagarna har ställt många frågor till experterna, bland annat om tandvårdshälsa och HBTQI-relaterad hälsa.

Kunskap om hälsa och friskvård är centralt för att deltagarna ska kunna närma sig arbetsmarknaden. Genom enkla lågröskelaktiviteter tydliggörs hur individen själv kan påverka sin hälsa. Gruppaktiviteterna har stärkt självkänslan, skapat gemenskap och bidragit till ökad förståelse för samhällsstrukturer. Deltagarna har uttryckt uppskattning för möjligheten till diskussion och utbyte där tolkarnas medverkan har varit värdefull. Teman har inkluderat svensk sjukvård, psykisk och fysisk hälsa, kost, stress, sexuell hälsa och våld i nära relationer – områden som främjar självständighet och integration. De fysiska aktiviteterna anpassades efter deltagarnas kapacitet och innefattade promenader, sittyoga, dans, spel och utflykter i närområdet vilket också gav tillfälle till språkträning. En viktig del i detta har varit att visa på aktiviteter som inte kostar något och att visa

på områden tillgängliga för friluftaktiviteter.

Inledningsvis integrerades insatsen *Hälsoskola för arbete med Du och ditt liv*. Samarbetet med *Borås folkhögskola* förstärktes genom närvaro av en lärare på hälsoskolan, vilket skapade kontinuitet och en bra kommunikation. Deltagarna i *Hälsoskola för arbete* har främst varit äldre kvinnor utan tidigare utbildning eller arbetslivserfarenhet, vilket påverkat deras syn på arbetsmarknaden. Många har en bild av att arbete är något man blir tilldelad av en myndighet, vilket har krävt att vi i kursen arbetat med att bygga egenmakt hos deltagaren och att ge kunskap om hur arbetslivet fungerar i Sverige.

Du och ditt liv har haft fokus på det talade språket i svenska med syftet att ge deltagarna kunskaper som skapar förutsättningar att påverka sin livssituation, ge en ökad grad av delaktighet i samhället samt ökad grad av integration.

Vid projektets start indelades *Vårgårda kommun*, tillsammans med *Herrljunga kommun* att ansvara för att hitta deltagare till *Du och ditt liv* på *Fristad Folkhögskola*. *Bollebygds kommun* och *Borås Stad* ansvarade för att hitta deltagare till samma kurs på *Borås folkhögskola*.

För att få en bra struktur på samarbete upprättades olika samverkansmöten där arbetsgrupper bestående av handläggare och pedagoger träffades en gång per månad. Pedagoger på de båda folkhögskolorna träffades för utbyte av erfarenheter två gånger per termin och chefer och rektorer träffades två gånger per termin. Medarbetare i *Hälsoskola för arbete* träffades en gång per termin för erfarenhetsutbyte. Dessa möten har varit värdefulla för utvecklingen av arbetet, de har gett möjlighet till att diskutera deltagarnas utveckling och det har ökat förståelsen för varandras arbete. Utöver träffar i mindre grupper avsattes även ett antal halvdagar för gemensamt arbete och diskussioner om projektets fortgång och det fortsatta arbetet.

Tidigt i projektet upprättades lokala överenskommelser med aktuella Arbetsförmedlingar i Alingsås och Borås.

Projektmedarbetare i Borås har ansvarat för genomförandet av Hälsoskolan samt för att följa upp deltagarnas progression inom både *Du och ditt liv* och *Hälsoskola för arbete*.

Det fanns en föreställning inom *Arbetslivsförvaltningen* i Borås om att målgruppen som skulle ha användning av att delta i kursen *Du och ditt liv* var större än vad den senare skulle visa sig vara. Kravet på tredjelandsmedborgare ledde till att urvalet blev betydligt begränsat. Detta resulterade i att urvalet inte kunde göras utifrån vare sig ålder, hälsa, eller

ursprungsland. Om målgruppen hade kunnat innefatta även svenska medborgare hade urvalet varit större och grupperna hade då kunnat anpassas till att bli mer homogena. I efterhand kan vi dock se att tack vare det smala utbudet av kandidater till kurserna, har deltagare som sannolikt inte hade valts ut om målgruppen varit bredare fått en möjlighet de inte annars hade fått. Det ledde till stora utmaningar i kursen men har samtidigt gett positiva följder för den enskilde individen. Genomgående har de som deltagit i *Du och ditt liv* varit nöjda och har i samtal angett att de ser att de har utvecklats, att de upplever en högre grad av integration och att de har gjort språkförbättringar, även om förändringarna inte är mätbara med hjälp av relevanta mätinstrument

Resultat

Hälsoskola för arbete syftar till att ge kunskap om hälso- och friskfaktorer samt om det svenska sjukvårdssystemet. Hälsa har i kursen kopplats till arbetsliv och man har påvisat hur hälsofrågor påverkar möjligheten att orka ett helt arbetsliv. Även kunskaper i att veta vad arbetsgivare ställer för krav och hur man själv kan påverka sitt mående har ingått i kursen. Ett ytterligare syfte har varit att öka deltagarnas upplevelse om en ökad delaktighet i samhället.

Hälsoskola för arbete har genomförts med fem starter i Borås, inledningsvis pågick kursen under tolv veckor med två halvdagar per vecka, där ena tillfället bestod av teoretisk information och diskussioner och det andra tillfället bestod av fysisk aktivitet. Fördelen med detta upplägg är att man under fysisk aktivitet har haft möjlighet att göra längre utflykter. Det har för vissa deltagare också varit en fördel att ha aktiviteten mer än 1 g/v. Däremot upplevde vi, och vissa deltagare har även uttryckt, svårigheter i att koncentrera sig under tre timmar med teoretiska diskussioner samt svårigheter att orka fysisk aktivitet under en längre tid. Med anledning av detta, samt att vi behövde anpassa oss till andra aktiviteter, gick vi över till att ha en aktivitet/vecka á tre timmar under flera antal veckor, där vi delade tiden mellan föreläsning/diskussioner med hjälp av tolk, och fysisk aktivitet. Deltagarna orkade då med båda passen bättre, men det blev med avsatta resurser svårt att få till mer än en start/halvår. Samtidigt låg det en utmaning i att hitta deltagare till grupper som startar med så långa mellanrum som en gång/halvår. Inskrivna deltagare på *Arbetslivsförvaltningen* behöver ofta en aktivitet omgående och ett löpande intag skulle därför vara mer fördelaktigt för att undvika väntetider som ofta är till nackdel för deltagare. Detta är en av de aspekter som vi behöver ta hänsyn till i kommande upplägg.

I Borås Stad förväntades 50 individer genomgå *Hälsoskola för arbete*. Borås Stad har registrerat 50 deltagare i *Hälsoskola för arbete* under dessa fem starter. Av dessa var 10 män och 40 kvinnor. Ålder för deltagarna var fördelat på 32 individer över 50 år och 11 individer under 40 år. Många, framför allt de över 50 år, har haft en underliggande ohälsa som påverkat möjligheterna till att vara attraktiva på arbetsmarknaden. Ålder, ohälsa och brister i svenska språket anses leda till svårigheter för inträde på arbetsmarknaden. I utvärderingsfrågor uppger 39 personer (78%) att insatsen varit till hjälp för ökad integration i samhället. Ökad förståelse för samhället förväntas stärka de individuella förutsättningarna för en ökad anställningsbarhet.

Hälsoskola för arbete är en insats som pågått parallellt med andra insatser så som *Du och ditt liv*, *Förberedande jobbspår*, *arbetsmarknadsanställning* och *SFI*. Tre deltagare har gått vidare till arbete och har därför avslutat insatsen i förtid. Övriga deltagare har efter avslut av *Hälsoskola för arbete* återgått till den parallella insatsen på heltid.

Tolk har använts på den informativa/teoretiska delen med mellan 3 - 6 tolkar i rummet. De vanligaste språken har varit dari, somaliska och arabiska, vilka förekommit på alla kurser. Även tigrinja, kurmanji, swahili, amhariska och ryska har förekommit i vissa kurser. Det har varit en utmaning för kursledaren att ha flera tolkar i rummet. Det har varit viktigt att kurslokalen har varit väl tilltagen för att kunna dela in språktillhörighet i olika grupperingar där tolk har kunnat sitta tillsammans med deltagare. Både kursansvarig, deltagare och tolkar har upplevt att detta upplägg fungerat väl. Utöver gruppering har kursansvarig använt en god teknik i framställan, så att tolkar har haft möjlighet att tolka i de pauser som givits. Upplägget bygger mycket på diskussion och frågor från deltagare, varför det funnits utrymme att ställa följdfrågor och göra inspel i ämnet.

Det har under hela projektiden varit en utmaning att i Borås hitta deltagare som är tredjelandsmedborgare, varför grupperna inte alltid varit så stora som vi hoppats på. Ett samarbete med *Vuxenutbildningen SFI* och *Arbetsförmedlingen* inleddes våren 2024 för att hitta fler aktuella deltagare. Efter information i SFI-klass och Samhällsorientering anmälde sig femton personer frivilligt och var intresserade av att gå *Hälsoskola för arbete* utöver SFI-undervisning. Av dessa blev dock endast fyra aktuella för kursen då *Arbetsförmedlingens* regelverk inte tillät aktiviteten för de övriga personerna. Med anledning av detta har vi sedan letat ännu mer intensivt bland deltagare som går på försörjningsstöd och som inte är anmälda på *Arbetsförmedlingen*. Detta har påverkat målgruppens sammansättning på det sätt att många haft en stor ohälsoproblematik. De fysiska aktiviteterna har fått anpassas till gruppens förmågor. Aktivitetstillfällena har innefattat

enklare fysisk aktivitet så som enkla promenader, sittyoga, sittgympa, dans, utomhusspel, övat yoga och övningar i mindfulness. Utifrån deltagarnas hälsa och ekonomi har fokus legat på aktiviteter som deltagaren har både ekonomisk och fysisk möjlighet att göra på egen hand. Aktivitetstillfällena har blivit tillfällen till språkinläring, då man t ex övat siffror, färger och ord ihop med bollkastning. Man har också försökt att prata med varandra så mycket som möjligt och diskuterat saker man sett vid promenader och då också skrattat mycket. Det har funnits utrymme för deltagare att påverka aktiviteter och bollsporter har varit populärt. Önskemål så som innebandy och handboll har varit återkommande.

Hälsoskola för arbete har varit uppskattat bland de flesta av deltagarna. Närvaron har generellt varit hög och engagemanget i diskussionerna har varit stort. Deltagarna har visat ett stort intresse för ämnena, vilket märkts genom deras växande nyfikenhet under kursens gång. De har vågat ställa många frågor, särskilt kring ämnen som för många kan upplevas som svåra att diskutera såsom sexuell och reproduktiv hälsa samt könssjukdomar.

Slutsatsen är att Hälsoskolan har haft god effekt, främst vad gäller ökad förståelse, ökat välmående och ökad självinsikt. Kopplingar till arbetsgivarens krav och vikten av att ta ansvar för sin hälsa har lyfts fram och man har betonat vikten av att använda sjukvården på rätt sätt. Resultatet av kunskapen är svår att mäta, men deltagarna bekräftar att de känner till apotek, egenvård, och 1177 på ett bättre sätt. Förhoppningsvis kan det leda till något mindre belastning på sjukvård och Vårdcentraler.

Under projektets gång har det varit personalomsättning hos alla samverkansparter, både i kommuner och på folkhögskolor. Det har haft en påverkan på kontinuiteten i undervisning. När det gäller *Hälsoskola för arbete*, som var en ny insats för medarbetare, har det i *Borås Stad* medfört att varje ny medarbetare har satt sin egen prägel på insatsen. Även om det funnits ett färdigt material från *All-In* och VGR, har den kontinuitet och erfarenhet som en pedagog vanligtvis för med sig mellan olika kursstarter inte kunnat infinna sig.

Beskæftigelses Indikator Projektet – BIP och SKAPA – Skattning Av Progression mot Arbete

Borås Stad har under projektet använt sig av individuella samtal med deltagare utifrån SKAPA. För deltagare som enbart deltar i *Hälsoskola för arbete* har mätverktyget inte upplevts som verkningsfullt. Mätningarna tar mycket tid och det var svårt att upprätta en fungerande handlingsplan enbart för kursen. För deltagare med parallell insats har det varit

svårigheter praktiskt att sammankoppla samtalen med övrig undervisning på ett tillfredsställande sätt. För att få optimal nytta av SKAPA-samtal hade 3-partssamtal varit att önska (deltagare, pedagog och projektmedarbetare). Ett sådant samtal är dock tidskrävande och går ut över undervisningstimmar för deltagaren, vilket vi har bedömt inte varit ett bra alternativ.

På arbetsmarknadsenheten *Jobb Borås* arbetar man utifrån BIP och använder sig av progressionsmätning. Vissa deltagare har en arbetsmarknadshandläggare som är kopplad till sig, medan andra endast har en socialsekreterare eller en arbetsförmedlare som inte arbetar med instrumentet SKAPA. Det leder till att det blir samtal med flera olika personer och frågor som individen ska besvara men som inte får en direkt koppling till varandra. Gemensamma möten mellan ansvarig handläggare, projektmedarbetare och pedagog har provats. Det var svårt att få tillfällena tidseffektiva och meningsfulla, varför mer tidsbesparande kontaktsätt istället fick tas i anspråk. Språkliga och kulturella faktorer har lett till att det upplevts som svårt att få deltagare att förstå frågorna i SKAPA och de olika sammanhangen har upplevts som förvirrande för deltagaren. Tolkning som använts påverkar svaren, och kulturskillnader gör vissa begrepp svårförståeliga. Det har även varit svårt för projektmedarbetare att se nyttan av mätningar då projektmedarbetare inte ansvarat för deltagarens hela planering.

Med anledning av ovanstående erfarenheter har vi under våren samverkat med *Fristad Folkhögskola* och gruppen som där går *Förberedande jobbspår*. Varannan vecka, två timmar/tillfälle, har gruppen totalt nio träffar med diskussioner och fördjupning gällande svensk arbetsmarknad. Projektmedarbetare har haft fördjupade samtal i ämnen som arbetsmarknadskunskap, motivation, förväntningar från samhället, drömmar, mål, yrke, framtid, hur man söker jobb, rättigheter och skyldigheter, med mera. Syftet har varit att få kopplingar till de ämnesområden som SKAPA bygger på i en mer diskuterande form. Samverkan har skett med pedagog i kursen *Förberedande jobbspår* som arbetat vidare med ord och kunskaper. I utvärderingar genomförda i samtalsform uttrycker deltagare att de fått ökade kunskaper om hur svensk arbetsmarknad ser ut vad gäller rättigheter och skyldigheter samt hur man söker jobb och deltagare upplever att motivationen för jobbsökande har ökat.

Samverkan

Nästa steg har inneburit samverkan mellan flera olika parter. Det har varit en utmaning vid flertalet tillfällen där olika regelverk styr över vad som är möjligt. Som kommun och arbetsmarknadsenhet vill man gärna se ett

långsiktigt arbete för en individ. Arbetsförmedlingens regelverk begränsar ofta en långsiktighet. För målgruppen som varit aktuell i *Nästa steg* är långsiktighet och kontinuitet en förutsättning för progression i språk och i förståelse för svenskt samhälle.

Borås stad har skapat möjlighet för ett antal individer att delta två och ett halvt år i kursen *Du och ditt liv* med bibehållet försörjningsstöd. Det har för dessa individer gett en trygghet som möjliggjort individuell utveckling och en ökad förståelse för samhälle och arbetsliv. Svenska språket har varit i fokus, men progressionen hos individer är låg och har trots långt deltagande i kursen inte lett till större stegförflyttningar i utvecklingen av svenska språket.

På en arbetsmarknadsenhet saknas de pedagogiska kunskaper som krävs, varför en fortsatt stark samverkan med folkhögskolor är nycklar för framtiden. Lågtröskelaktiviteter och anpassad kommunikation är viktigt för att ge målgruppen möjligheter till en ökad känsla av delaktighet i samhället.

Olika arbetskulturer och arbetssätt skapar vissa utmaningar. En nyttig erfarenhet för medarbetare i projektet har varit att få en inblick i varandras arbetssätt då olika enheter har olika sätt att se på saker.

Arbetsmarknadsenheter önskar aktiviteter med löpande intag och kort framförhållning. Deltagare som tvingas vänta på aktivitet riskerar att hamna i ett passivt förhållningssätt.

Folkhögskolor önskar fasta grupper för att skapa trygghet och kontinuitet. För det krävs en längre planering. Målgruppen behöver ett sammanhang och kan ha svårt att ta till sig delar av undervisning som inte har en koppling till tidigare inlärning.

Internt kan myndighetsutövning och arbetsmarknadsarbete leda till utmaningar då det kan vara svårt att avgöra vilken aktivitet som faktiskt kan föra individen närmare arbetslivet och hur lång tid en aktivitet kan förväntas pågå.

Projektet har gett en möjlighet för medarbetare att få en inblick i de olika parternas sätt att arbeta. Erfarenhetsutbyte mellan större och mindre kommuner har varit givande då målgruppen är samma i kommunerna men förutsättningar för att skapa aktiviteter är olika. Samverkan mellan Sjuhäradskommuner har funnits sedan tidigare i form av ett chefsnätverk, ett samarbete som fortgår.

Som större kommun i det gemensamma samarbetet med Bollebygd och Vårgårda fick Borås en samordnande roll. Projektledare i Borås ansvarade för att hålla samman insatsen *Nästa steg*. I den rollen ingick bland annat att vara sammankallande till gemensamma möten, rapportera från projektledning och genomföra samverkansmöten mellan folkhögskolor och kommuner. Under projekttiden har svårigheter att hitta lämpliga deltagare lett till ett flertal förändringar.

Inledningsvis planerades för att Herrljunga och Vårgårda gemensamt skulle ta fram deltagare till *Du och ditt liv* på *Fristad folkhögskola*. Herrljunga har inte kunnat hitta lämpliga deltagare och har därför inte medverkat i projektet. Inför våren 2024 valde även Bollebygds kommun att avsluta sin medverkan i projektet då de endast kunnat bistå med ett fåtal deltagare i *Hälsoskola* och *Du och ditt liv*.

Inför starten av *Du och ditt liv* på *Fristad Folkhögskola* våren 2024 meddelade *Vårgårda kommun* att de inte kunde hitta deltagare som har möjlighet att gå kursen. Inte heller i Borås fanns tillräckligt många deltagare för att starta en grupp. Orsaken till detta var delvis att Arbetsförmedlingens regelverk förhindrade placering i aktiviteten. En dialog påbörjades med Arbetsförmedling i Borås kring förändringar i aktiviteten, vilket resulterade i att kursen på *Fristad Folkhögskola* inför hösten 2024 byttes ut mot ett *Förberedande jobbspår*. I dialog med Arbetsförmedling planerades ett program innehållande arbetsmarkandsinformation, sociala koder, service och bemötande samt språkutvecklande insatser. Arbetsförmedlingen ansvarade för framtagandet av aktuella individer vilket möjliggjorde starten av en grupp om femton deltagare. Arbetssättet visar på vikten av att gemensamt ta fram aktiviteter som kan genomföras inom ramen för olika regelverk.

Borås Stad har haft en framgångsrik samverkan med mötesplatser som *Norrbyhuset*, där vi håller *Hälsoskola* för arbete, samt *Hultahuset*, där vi genomfört besök och fysisk aktivitet i form av golf och bowling.

Projektet har medfört att SFI och vuxenutbildningen fått möjlighet att ta del av insatsen *Föräldraskapsstöd*.

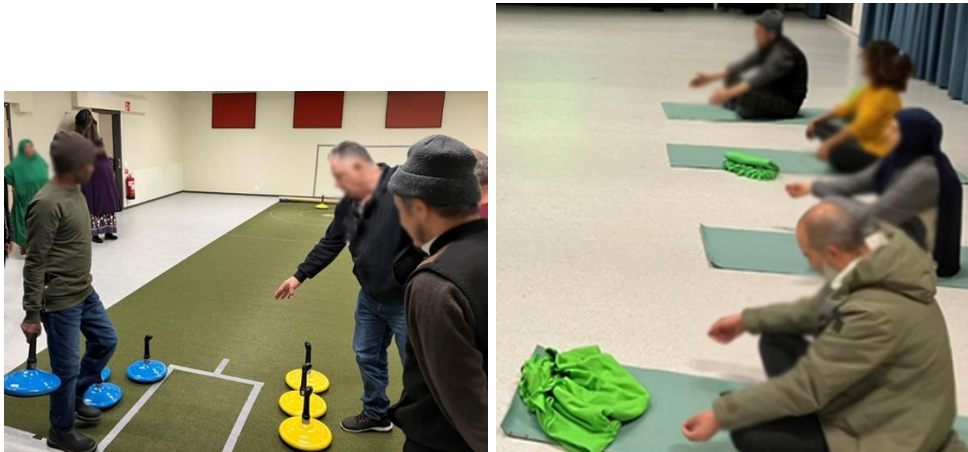
Arbetsmarknadsenheten *Jobb Borås* har deltagit i flertalet webinarier anordnade av Helhetslyftet och Kvinnofolkohögskolan har haft seminarier med personal från *Jobb Borås*. Försörjningsenheten har deltagit med personal i utbildning inom BIP.

Varje sådan möjlighet har skapat värdefulla kontakter och ett utbyte som över tid kan vara verkningsfullt.

Berättelse från deltagare

Under kursen *Hälsoskola för arbete* har kursledare fått flera exempel på att deltagare har tagit informationen till sig. Till exempel bestämde sig en deltagare för att sluta röka. Många deltagare har levt upp och blivit väldigt aktiva under kursens gång, både vad gäller frågor, diskussioner och önskemål om aktivitet. Mycket skratt i grupperna har bidragit positivt och vittnat om en avslappnad och trygg miljö. Utbyte av erfarenheter mellan

deltagarna har varit vanliga i diskussioner om skillnader i hemlandet och hur det ser ut i Sverige. Det har enligt deltagare lett till nya insikter. Kursledare i *Hälsoskola för arbete* har haft som målsättning att tro på individen och framför allt att få individen att tro på sin egen förmåga att orka och att kunna utföra aktiviteter.

Erfarenheter och implementering

Hälsoskola för arbete är en insats som vi ser med fördel kan integreras och tas tillvara i våra ordinarie insatser på arbetsmarknadsenheten i Borås. Frågan om tolkkostnader kommer tas till diskussion, då det är en stor kostnadspunkt. I *Hälsoskola för arbete* har ofta en tolk bokats för en eller två deltagare och totalt har det inneburit upp till fem tolkar samtidigt.

Vid de fysiska aktiviteterna i *Hälsoskola för arbete* ser vi en fördel med att vara två kursledare. Det har förekommit att det inträffat incidenter som varit svåra att ensam klara upp. Vid aktiviteterna har ibland nivån på deltagarnas förmåga varit varierande. Två kursledare har inneburit att man då haft möjlighet att dela gruppen.

Vi har sett en fördel med att ha en återkommande gruppkonstellation där gruppmedlemmarna lär känna varandra. Det har lett till att man fått en öppenhet och att man vågat ställa frågor och föra mer diskussioner. Diskussionerna i sig är ett av de viktigaste inslagen, då flera ämnen är kopplade till att det behövs mer kunskap, större förståelse och ett attitydförändrande samtal. Exempel på sådana ämnen är psykisk ohälsa och diskussioner om antibiotika och vaccination. De

mest sammansvetsade grupperna har varit de två som också träffat varandra övriga dagar på folkhögskolorna. Med en så sammanhållen grupp blir diskussionerna än mer öppna. Under fysiska aktiviteter har den upplevda förmågan att delta varierat stort. Allt från deltagare som endast upplever sig kunna delta sittande, till deltagare som tar på sig rollen som ledare och uppmuntrar och inspirerar övriga.

När det gäller kursen *Du och ditt liv* har vi sett att Folkhögskolornas pedagogik med små grupper och personalintensiva insatser har fört personer framåt i fråga om hälsa, delaktighet i samhället och personligt utvecklande. Deltagarnas upplevelser har varit positiva och vi har fått respons från deltagare att insatsen *Hälsoskola för arbete* och även *Du och ditt liv* har varit givande för individen. Det är dock svårt att mäta exakt vad individen upplevt som positivt och utvecklingen i svenska språket har varit begränsad. Insatsen *Du och ditt liv* innebär för kommunen en stor kostnad med en utmaning att finansieras mot folkhögskolorna. Den stora fråga framåt är vilka individer kommunen har möjlighet att satsa på, utifrån ålder, bristande utbildning från hemlandet samt ohälsa, för att det ska vara samhällsekonomiskt lönsamt.

Projektet har lett fram till och visat på att om man ska arbeta med individer som står så pass långt ifrån arbetsmarknaden behöver svåra beslut tas om vilka målgrupper som ska satsas på. Troligen kommer samhället att behöva acceptera att en grupp individer inte har någon plats för ett lönearbete på arbetsmarknaden så som den ser ut idag.

Det behöver tas ett samhällsansvar där man det skapar arbetsuppgifter som är så enkla att utföra att alla individer kan jobba med det, alternativt ge en samhällslön/bidrag till de individer som står längst ifrån arbetsmarknaden utan krav på motprestation.

Dokument och bilagor

Bilaga 1 Informationsblad Hälsoskola för arbete

Bilaga 2 Aktivitetstips Hälsoskola för arbete

Referenser

Eventuella referenser som ni hänvisar till i texten.

All-In Slutrapport:

<https://vvnd.se/assets/files/dokument/arsredovisning/slutrapport-all-in-2022.pdf>